

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין לו.

עין משפט
גד מצוה

כד א מ"י פ"א מהל' סנהדרין הלכה (ו) [1] סמג עסקן 15: סה ב מ"י שם הל"ח: סו ג מ"י שם פ"ג הל"ב: ד (מ"י פ"ב מהל' איסורי ביאה הל' א טו"ע אה"ע ק"י כב סעף א י"ד ק"י ק"א סעף א]: כו א מ"י שם פ"ב מהל' סנהדרין הל"ג:

רבינו הגנאל

א"ל ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לגברה דילה לייחודי בהדה אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת א"ל התורה מעדה עלינו שאפילו סוגה בשושנים אין אנו פורצים פצתה. כפלת הרמון רקתן אפילו ריקנית שבישראל מליאין מצות כרמון: הנהו בריוני דהוה בשיבכותיה דר' זירא דהוה מקרב להו ר' זירא כי היכי דניהדרו בתויבתא והווי קפדי רבנן כד נח נפשיה דר' זירא אמרו עד האידנא הוה ר' זירא בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלבייהו והדר בתויבתא: שלש שורות של תלמידי חכמים כו'. אמר אביי ש"מ כולתו נייד ולימא להו עד האידנא הוינא יתיב ברישא והשת' מוחביתו ליכסופא אמרין ליה הוי זנב לאריות לא ראש לשועלים: מ"ג"ג כיצד מאיימין על עדי נפשות וכו':

התורה העידה עלינו סוגה בשושנים. לענין דס נדות נדרש כשאומרת דס כשונה אדומה ראיתי מנד פורש וא"ת והא יחוד דאורייתא היא כדדרשינן (לעיל דף כ"א): מני יסיתך אחיך בן אמך והיכי אתא קרא דדצרי קבלה למישרי מאי דכתיב באורייתא וי"ל דלא אסרה תורה אלף כעין אמו דלא עבדל דמשמריא אלף נדה סופה ליטרהיט) ומיהו היכא דלא צעל אפילו נדה אסורה להתייחד כדאמר' צפ"ק דכמוצות (דף ק"ד). לא צעל הוא יסן צין האנשים ואשמו ישניה צין הנשים וא"ת והא אמר' צפ"ק דשבת (דף ק"ג). מקיש אשמו נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא צנגדו והיא צנגדה אסור כו' ופי' שם צקונט' משום ייחוד לאשת איש אף אשמו נדה והכא אמר סוגה בשושנים וי"ל דהוא צנגדו והיא צנגדה אסורה צאשת איש אפי' צלא ייחוד משום איקרובי דעתה שנהנין ומתממנן זה מזה ויש תימה מ"ש דייחוד דנדה שרייא מסוגה בשושנים והוא צנגדו והיא צנגדה אסרת מהיקש צאשת איש איפוך אנה וי"ל דמסתבר טפי לאסור הוא צנגדו והיא צנגדה לפי שמתקצצין יחד ונהנין זה מזה כדפרישית: **וירדך את ריח בגדיו.** לשון ריח שייך צדס נדות כדאמרין צס"פ כל היד (נדה דף כ'): **היא איתמא דלמא דמא קמיה דר"א ארמיה אמר האי דס חיימד הוא:**

אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פריצות ריש לקיש אמר מהכא **כפלת הרמון רקתך** אפילו ריקנית שבך מלאין מצות כרמון ר' זירא אמר מהכא **זירא את ריח בגדיו אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו** הנהו בריוני דהוה בשיבכותיה דר' זירא דהוה מקרב להו כי היכי דניהדרו להו בתיבתא והווי קפדי רבנן כי נח נפשיה דר' זירא אמרו עד האידנא הוה ר' זירא בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו רחמי הרהרו בלבייהו ועברו תשובה: **שלש שורות כו':** אמר אביי ש"מ כי נייד כולתו נייד ולימא להו עד האידנא הוה יתיבנא ברישא השתא מותבתו לי בדנבי אמר אביי דאמר ליה הכי **הווי זנב לאריות** ואל תהי ראש לשועלים: **בתנ"י** כיצד מאיימין את העדים על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהן שמא תאמרו מאומד ומשמועה עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמא אי אתם יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה הווי יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלויין בו עד סוף העולם שכן מצינו בקין שהרג את אחיו שנאמר **דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך** דמו ודם זרעותיו דבר אחר דמי אחיך שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא ומפני שלום הבריות שלא יאמר אדם לחבירו אבא גדול מאבך ושלא יהו המינים אומרים הרבה רשויות בשמים ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד כולן דומין זה לזה ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם ושמו תאמר

מה **ראשון כי נייד כולתו נייד כדפרישי' לעיל: בדנבי. בזנבות: בתנ"י מאיימין. שלא יעידו עדות שקר: מאומד. בגמ' [ע"ב] מפ': דיני ממונות. אם העיד שקר נותן ממון לזה שנפסק על ידו ומחזירו לו ומתכפר: לפיכך נברא אדם יחידי. כל זה אומר להם לפיכך נברא אדם יחידי להראותך שמאדם אי נברא מלואו של עולם: הרבה רשויות בשמים. וכל אי' ברא את שלו: ונהגיד גדולתו. ועוד לכך נברא יחידי להראות לדורות הצאים גדולתו של הקב"ה שזכותם הראשון כל הדורות טבועות שלא היה תחלה אלף חותם א': חוסם. היינו אותו צדל שהצורה חקוקה בו: טובע כמה מטבעות בחותם א'. כל המטבעות שאדם טובע ע"י צדל אחת כולן דומין: צנביני נברא העולם. כלו' חשבו איני כעולם מלא לא אטרד א"ע מן העול' צעציר' אחת וימשוך ממנה:**

ושלש שורות. כל אחת כמנין סנהדרי עשרים ושלשה שאלו יחלקו הכ"ג רובן מחייבין ומיעוט מוכין והטייה לרעה אין ע"פ אחד וצריך להוסיף שנים שנים עד שבעים ואחד הלכך צריך להוסיף לפנייהם ארבעים ושמונה להשלמת שבעים ואחד ולא אורח ארעא לעשות שורות לתלמידים של כ"ד שתהא מרובה משל דיינין ולא לעשות שורות קטנות ולא שמים של כ"ג ואחד של שנים לתלמידים הלכך עבדי שלש שורות: **וכל אחד מפיר אס מקומו.**

לפי שנתחלה כסדר הושיבום שורה ראשונה גדולה משל שניה והיא גדולה מן השלישית וגם צדל שורה ושורה הושיבום כסדר הגדול צראש שני למטה הימנו וכן כולן זה למטה מזה לפיכך צריך כל אחד להכיר מקומו: **הוצרכו לסמוך.** גוון שמת אחד מן הדיינין סומכין לו מהראשונים שסם גדולים מכולן: **אחד מהשניים צל לו לראשונה כו'.** ולא שיציאו מן הקהל לראשונה לפי שהגרוע מן התלמידים שזשורות גדול מגדול שצקבל: **ולא היה.** אותו שנברר מן הקהל יושב במקומו של ראשון ראש בשורה שלישי אלף צמקום הראוי לו צסוף השורה וכן אותו צצא מן השלישי לשניה וכן אותו שנמקן מן הראשונים לא היה יושב במקומו של ראשון אלא כולן צסוף השורות וכל בני השורה נמשכין איש איש למעלה ממקומו וממלאין זה מקומו של זה מפני שהקטן צצדיינים גדול מן הגדול צבתלמידי הראשונה והקטן צצראשונה גדול מן הגדול שצשניה הלכך כי נייד כולתו נייד כשמת אחד מהן ומושיבין אחר חליפיו כולן צריכין לגוד איש איש ממקומו: **גב' מה"מ.** דצעגולה היו יושבים: **ספר.** עגול הוא: **צטיצורו של עולם.** צצית המקדש צצאמצע של עולם: **דומה לספר.** צצעגולה: **מוג.** שני חלקי מים ואחד יין: **אל יחסר המוג.** אל יחסרו מחלק השלישי שהוא כדי הראוי למוג: **עשרים ושלשה.** שליש של שבעים: **ללאס.** לעסקיו חוץ לליסכה: **סיג.** הוא גדר: **סוגה בשושנים.** גדורה בשושנים כלומר צצאזרה קלה וצצהצלה מועטת הס נפרשין מן העצירה וא"ל גדר אצנים להפסיקן שאפי' אין רחוקין מן העצירה אלף גדר שושנים מפסיק צנייהס לא יפרצו זה פרצות הגדר: **מהצצצא.** אוחזת ודולקת כמו (צצת דף כ"א): שקיפלה ולא הצצצה וצלע"ו פלמ"ד: **צריוני.** פריצים לשון צוריס: **רבי זירא** גולא הוה ומחרו שקיו ע"י מעשה דצדיק נפש' צצנורא שגירא צצשוכר את הפועלים (צ"מ דף ק"ה). וקרו ליה חריאל קטן שקי: **ש"מ.** מדקמני לא היה יושב במקומו של

(א) [מוס' פ"ו וע' מוס' לעיל די: ד"ה אל יחסר ומוס' צ"מ ס. ד"ה רבא ומוס' צ"ב לו: ד"ה כל תמאל', צ) [נצרכות מ. שיעדין וע. חגיגה מ.]. (א) [מגיילה ו.]. (ד) [צ"מ פה.]. (ס) אצות פ"ד משנה טו. ו) [אדר"ג פ"א.]. (ז) [צ"ב יא.]. (ח) [ו"ל לפני ד"ה עשרים.]. (ט) [וע"ע מוס' סוטה ו. ד"ה מה.].

תורה אור השלם

1. שררך אגן השחר אל יחסר הפוג בענך ערמת חטים סוגה בשושנים: שיר השירים ו ג
2. כפלת הרמון רקתך מבעד לצמחת: שיר השירים ו ו
3. ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני בריחן צודה אשר בריחן: בראשית כו כו
4. ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה: בראשית ד י

לעזי רש"י

פלמ"ד [פלמ"ד]. לחיור.

מוסף רש"י

היו זנב לאריות. טוב לך שמהיה זנב לאריות לאנשים טובים מהיותך ראש וטר לריקוס (מבות פ"ד נס"ד). דמו דם ודעותיו. אף כשאתה מקיים דמי אחיך עמך (כשאתה מקיים נפש אחת מישראל) מעלה עליך חיו ומי ודעותיו, שמה טובה מיובה ממנה פורענות (ב"ב יא.).

